

GramArt.

Musikkutvalget

Levert via Musikkutvalgets nettside

Oslo 14. mai 2024

SKRIFTLIG INNSPILL FRA GRAMART TIL MUSIKKUTVALGET

Takk for invitasjon og deltagelse i innspillsmøtet deres tidligere i år. Jeg ettersender som lovet et skriftlig sammendrag av mine innspill på møtet.

GramArt er interesseorganisasjonen for de næringsdrivende artistene og musikerne i Norge. Vi snakker på vegne av både de største, internasjonale artistene og artister helt i startgropa. Vi har store utfordringer med å få regjering og storting til å forstå at næringsdrivende utøvere ønsker å være nettopp dét – næringsdrivende. I meldingen Kunstnarkår, som ble fremlagt i fjor sommer, ser det ut til at målet for alle kunstnere er fast ansettelse. Dette kjenner vi oss virkelig ikke igjen i. Målet må være trygge næringsbetingelser i egnet selskapsform.

Artistlivet har en relativt kompleks inntektsstrøm, men grovt forenklet kan vi si at alle inntektene stammer fra utnyttelse av rettigheter knyttet til utøverens virke. Så er det spørsmål om hva som skal til for at disse inntektene skal oppstå og bevares til beste for hele feltet. I det følgende vil vi løfte frem noen problemstillinger og forslag som vi mener utvalget skal ha i bakhodet. Dette er selvsagt ikke uttømmende, og det er nok sannsynlig at vi vil supplere dette innspillet før utvalget er ferdig med sitt arbeid.

Rettighetsflukt til utlandet

Rettighetsflukt til utlandet er et problem i den norske musikkbransjen. Vi jobber daglig for å bevare flest mulig rettigheter i Norge, rettigheter som genererer inntekter og som sikrer økonomi til satsing på ny musikk og nye prosjekter. Mange av disse rettighetene oppstår som følge av at artister, musikere og låtskrivere har mottatt prosjektstøtte fra en av de mange, gode ordningene vi har i kulturlivet i Norge, penger som stammer fra fellesskapet. Da er det synd om ikke disse investeringene i norsk musikk gir avkastning tilbake til bransjen i Norge, og det gjør de ikke når kataloger og næring flagges ut av landet.

Vi erfarer at mye av denne utflaggingen skjer på grunn av momsproblematikk. Selv om moms-unntak, som vi har i deler av næringen i Norge, kan høres attraktivt ut, gir det også en del problemer. Særlig opplever vi utflagging til Sverige, der de har en lavere momssats på kultur, med 6 prosent og fullt fradrag. Undersøkelser vi har gjort tyder på at en flat, lav kultur moms vil være gunstig for de aller fleste også i vår næring. Vi tror også at dette på sikt vil løfte norskandelen, noe vi har snakket om viktigheten av i så mange fora at jeg håper de fleste har fått det med seg.

Plattformansvar og uoverdragelig vederlagsrett

I innspillsmøtet snakket jeg en del om value gap og plattformansvaret. Plattformansvaret er faktisk adressert i forslaget til implementering av digitalmarkedsdirektivet, og dersom vi også får på plass en kollektiv forvaltning av vederlaget som vil samles inn som følge av dette, kan det se ut til at vi endelig kan ansvarliggjøre de digitale plattformtjenestene på en måte som sikrer utøverne og opphaverne i hvert fall et minimum av vederlag for bruk av deres åndsverk. Nå gjenstår det bare at dette ansvaret får en god gjennomføring i norsk rett, og vi oppfordrer dere i utvalget til å bidra til dette gjennom deres påvirkningskraft.

I vårt hørings svar til digitalmarkedsdirektivet skisserte vi også en ufravikelig og uoverdragelig vederlagsrett for artister og musikere. Denne løsningen vil kompensere for noe av fraværet på rimelig vederlag ved utnyttelse av

GramArt.

artistenes åndsverk på for eksempel Spotify. Den er for omfattende å redegjøre for her; vi velger å henvise til høringssvaret vårt også her.¹

Kunstig intelligens

Kunstig intelligens er på alles lepper i disse dager, og er for øyeblikket veldig aktuelt i forbindelse med implementeringen av digitalmarkedsdirektivet, som inneholder noen unntak for såkalt *text and data mining* (artikkel 3 og 4). Kunstnernettverket leverte et fyldig hørings svar² til dette unntaket, og vi gjerne vil henvise til det de skriver om *text and data mining*. GramArts jurist har vært bidragsyter i dette arbeidet. Siden innspillmøtet har EU også kommet med sin *Artificial Intelligence Act*³ som blir et viktig kildedokument i det videre arbeidet med KI-lovgivning i Norge.

For våre medlemmer – de er gjerne både utøvere og opphavere – så er det generativ KI vi ser som den største utfordringen. Usikre tall viser at det allerede lastes opp rundt 20000 KI-genererte låter på Spotify hver dag. Hvilket materiale modellene som ligger til grunn for modellene som disse er laget med, er det vanskelig å si noe om. Men det er svært lite trolig at det er en modell trent på musikk lisensiert for dette formålet, der artister og opphavere har fått rimelig vederlag for bruken.

Det er ikke vanskelig å for seg at dette vil ha en kolossal effekt på bransjen. Det er neppe slik at KI-generert musikk vil fjerne behovet for fysiske artister og musikere, men utøverbegrepet rommer langt mer enn de artistene som står på scenen og ikke kan erstattes av denne teknologien. Mange sper på inntektene, eventuelt også lever av, bakgrunnsmusikk, og slik musikk kan på sikt ende opp med å bli levert av KI-generert musikk. I tillegg har vi filmmusikk i enkelte sjangere, katalogmusikk, beatmakere m.m.

Vi må snarest få på plass regelverk for trening av modeller. Vi må ha på plass ordninger for klarering, lisensiering og betaling. Siden det er tale om klarering av store mengder rettigheter, ser vi for oss at den mest praktiske løsningen er å legge slik klarering til vederlagsbyråene, som Tono og Gramo. De har modeller og erfaring med å fordele vederlag som kommer inn på en transparent og rimelig måte. For å få det til, må åndsverkloven oppdateres med bestemmelser som gir adgang til dette.

Hvis ikke dette tas på alvor allerede nå, vil man kunne få en situasjon hvor ingen artister eller opphavere har rettigheter, og at den eneste som tjener noe er selskapet som har modellen. Det kan i verste fall føre til et nytt value gap, der alle pengene havner i big tech, mens de som skaper innholdet nok en gang sitter igjen med smulene.

Innovasjon Norge

Når nå musikkbransjen først skal utredes, er det på sin plass å peke på en av ordningene som ikke fungerer, men som relativt enkelt vil kunne få en rolle i en sunn musikknæring i Norge. Musikkbransjen passer på mange måter ikke helt inn i Innovasjon Norge. En ting er oppstartstilskuddene, der én av begrensningene er at det ikke gis støtte til oppstart av «levebrødsforetak», et begrep som vi med litt godvilje kan forstå. Vi vil likevel også være litt semantiske og påpeke at alle foretak vel er ment som et levebrød. Men Innovasjon Norge forvalter også store summer rettet mot landbruk, reiseliv, skipsfart og fiske. Det må tas skikkelig runde på hvorvidt det ikke er rom for en tilsvarende ordning for en bransje som bobler over av kreativitet og skaperkraft, også på nærings siden. En slik ordning må være tilgjengelig for den enkelte artist og det enkelte band. De er også gründere og startups, og ikke minst næring. Og for å kontre argumentet om allerede eksisterende, gode støtteordninger og stipender i kultursektoren – ja, men en kombinasjon av nyinvesteringer og politikk for å beholde rettighetene og inntektene fra det som skapes her hjemme, vil gi penger tilbake til disse ordningene, til musikknæringa forøvrig og ikke minst som skattepenger som igjen kan finansiere både fiske og landbruk.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-endringer-i-andsvarkloven-digitalmarkedsdirektivet-m.v/id3013710/?uid=0fc31019-a801-478a-ba85-89ae5196ac87>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-endringer-i-andsvarkloven-digitalmarkedsdirektivet-m.v/id3013710/Download/?vedleggId=d8424b6b-9768-4f8b-b5c9-460e492959d3>

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0138_EN.pdf

GramArt.

Music Norway

Music Norway er uvurderlig når det kommer til eksport av norsk musikk, og vi vil understreke viktigheten av å bevare Music Norway i sin nåværende form, helst med økte bevilgninger. Det finnes krefter som ønsker at tilskuddene skal utbetales som større summer for å konsolidere bransjen og sikre sentraliserte kompetansemiljøer. Vi som er representanter for de næringsdrivende artistene og musikerne som er organisert hver for seg eller i band, er lite positive til dette. Det må fortsatt være rom for å satse på egenhånd og selv velge hvilke apparater du eventuelt ønsker å samarbeide med.

Med vennlig hilsen,

Marius Øvrebø-Engemoen
daglig leder
GramArt